

S K Å N E.

Frosta härad.

Svensköps s:n.

Harphult.

Per Persson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVR E G I S T E R.

Bröllop	~~351.~~	1
Sista Kärven	~~354.~~	4
Gårdens liv och arb.	~~355.~~	5
Barkning	~~357.~~	7
Folkmedicin	~~359.~~	9
Midsomardaggen	~~361.~~	11
Säkaka	~~362.~~	12
Jul	~~363.~~	13
Majfirandet	~~364.~~	14

Midsommar	~~355~~ .	15
Linberedningen	~~367~~ .	17
Sådd	~~371~~ .	21
Medel mot blodhalning	~~372~~ .	22
Kloka	~~373~~ .	23
Kreaturen	~~374~~ .	24
Humleodling	~~375~~ .	25
Åldermansgillet	~~376~~ .	26

2562 357.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. e. 1.

BRÖLLOP.

Sagesmannen hade varit med,
då man höll bröllop i tre dagar. Bröllop.

Två spelemän funnos vanligen
och de spelade för varje gäst, som kom.

Alla hade "förning" med sig.

En bra förning bestod av: en vedebröskrans, Förning.
en facrasteg, /fårstek/, en spedkaga och tre
kager sektebrö.

Efter måltiden upptogs
bruaskänk. Då bjöds vanligen på ett glas vin.

Var och en gav allt efter råd och lägenhet, två, fem eller tio kronor. De som hade barn med sig gävo inte så mycket, ty glöttana skulle ge väggepängar, som det kallades.

Så många i byn och i trakten däromkring, som hade bössa, samlades vid bröllopgården på kvällen för att skjuta för brudparet. På Timan hade de en gång bröllop och många hade samlats för att skjuta, då stassen skulle komma från kyrkan. De väntade länge och väl men till sist kom en av gästerna och han sade till dem, vad de stodo där för. Vi ska skjuta för stassen, sade de. Då upplyste han dem, att stassen redan för länge sen var hemma. De hade tagit en annan väg hem. De gingo då till själva bröllopgården och skjöto så

folket trodde, att husen skulle trilla. De bjödos sen på brännvin.

Då de körde "flöttelass" från brudens hem brukade de också skjuta. På varje lass hade de förtäring med sig, som de delade ut till de skjutande.

Isynnerhet då brudens vagn körde fram till det nya hemmet, brakade det löst, så att en rent känne ble rädd.

Bröllopgästerna lågo under två nätter i bröllopgården och de, som inte fingo plats där bereddades plats hos grannarna.

Evenstings, 9h

354.

M: d 4

2562

S I S T A K Ä R V E N .

Då säden höggs, skulle alltid ett par hugg stå kvar på varje återstycke. Ingen tordes hugga det allra sista på ett stycke.

Sista kärven.

Skinn
Frosta
Druckjö
apr 1929

2562

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

~~355~~
Mys as Bonde Jansson 5.
Lan as Per Jansson
Lagshult

ARBETET VID GÅRDEN.

Förr i världen steg man
upp med solen och började arbetet så fort man Arbetet vid
spisat frukost. Under den bråda tiden höll man gården.
på till solen gick ner. På vintern var man ej uppe
så tidigt utom under tröskningstiden, då man
skulle vara på logan vid 3 - 4 tiden på morgonen.
Under vintern gick man till sängs, då det ~~mörjande~~
var mörkt. Husbonden tålde inte, att man brände
tält onödigtvis.

"Löst folk", d.v.s. sådana,

som inte hade lantbruk eller något särskilt yrke,
hade ju arbete vid gårdarna under sånings - och
skördetiden ~~men~~, men tiden däremellan samt tidigt
på våren och efter hösten brukade de mycket att
lägga stengården. De fingo själva bryta upp stenen
och försla den fram. Kunde de få födan och 75 öre
pr. man om dagen, var det mycket bra. I dåliga
tider funnos de, som lade stengården för endast
födan + lite till snus.

BARKNING.

Sist i maj och i början av juni barkade man. Man barkade eke och björke. Först fälldes trädet och sen "böstes" /bankades/ barken tilldess den gick av. Då barken togs av, användes s. k. träspäjljar, ett slags träslivar med vilka barken bräcktes av.

Barkning.

Barken staplades sen upp till torkning. Då den var torr hackades den sönder med yxa eller också skars på hackelsemaskin.

Barken såldes i tönnevis

till ett pris av omkring 3 kronor tunnan.

Ifrån Svensköps socken brukade man alltid köra den till Kristianstad, där den sålde s till garvarne. Då man skulle köra till stan med bark, passade alltid Mor i huset på att sända bud till apoteket efter det, som behövdes till nästa gång det barkades.

F O L K M E D I C I N .

Då sagesmannen var barn,
fanns det inte så gott om läkare. Blev folk
sjuka, så sökte de kloka eller också botade Folkmedicin.
de sig själva. När en gammal människa blev
så sjuk, att hon måste intaga sängen, sade man,
att nu har den lajt se. /lagt sig/. Det var
också sällan, att den människan kom på benen
igen. Sagesmannen trodde, att många hade kunnat
stiga upp igen, om de bara velat. I många fall
kunde en människa bli liggande i bortåt 10 år,

innan hon dog.

Ett vanligt medel mot vårtor,
vilka voro ganska vanliga, var att niba i dem, så
där gick hål och så sätta på den vita saften av
svinaurter. /Maskrosor/ Efter en tid blevo vårtorna
svarta och så småningom gingo de bort. Gamla vårtor
brukade man bränna bort.

Vårtor.

S R Y D D M O T O N T.

Midsommarafton skulle man rulla sig i midsomnardaggen för att man inte skulle komma ve nåd det året. Sagesmannens moder brukade alltid säga till barnen, att de skulle ut och rulla sig i daggen midsommar-aftönen. De gjorde det gärna, för då visste de, att de blevo friska.

Slydd mot ont.
Rulla sig i
midsomnardag-
gen.

2562

S Å K A K A.

En kaka av julbrödet skulle alltid gömmas till fram på vårsidan, då hästarna skulle ha av den Säkaka. för att de skulle bli starka.

Om de inte hade fått av julbrödet, "hade di inte majtað mä vaoren". /Inte orkat med vårarbetet/.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skand.
Frosta
Sveastöp
1798-09-1929

265
2562

265
2562
Bonden Nilsson N: 13
Varas Per Nilsson
i Klapphult
Sveastöp

JULFIRANDET.

Klockan 2 annandagens mor-
gon gingo bondsönerna och drängarna omkring
och sjöngo staffansvisan. De höllo ofta på ända
till middagen. Var de kommo fingo de förtäring
och voro ej sällan ganska påstrukna, när de hade
slutat.

Staffan.

Annandagen skulle alltid
kreaturen ha en blandning av salt och malört.

Foder åt
kreaturen.

L. Kärne
P. K. Frösta
En Svanskyt
Majdag 1929

Majdag, Bore Jönsson
Bore Bore Jönsson

M A J F I R A N D E T.

Den förste maj gingo byns manliga ungdom ikring och samlade ihop ägg och ibland andra matvaror. Så köptes brännvin och sen ställde man till med ett gille på de hopsamlade sakerna och brännvinet. Då de gingo ikring den förste maj, sjöngs på vart ställe, men sagesmannen kunde inte komma ihåg någon majvisa.

Maj.

M I D S O M M A R.

Midsonnarafton samlades Midsommar.
byns ungdom för att resa majstången.

Man hade en vanlig stång
med ett tvärträ och kransar i tvärträets bå-
da ändar samt en i toppen.

Stundom gjorde man en
"böjl" / en cirkelrund båge av en och en halv
till två alnars diameter / och hängde upp
denna i tre band omkring två alnar från toppen.
Böjlen var klädd på samma sätt som stängen.

med grönt och blommor samt även kalörta pappers-
remсор.

Man hade även majstång med
två tvärträ. De sutto ett par alnar från toppen
på samma höjd men i kors över varandra. I stångens
topp samt i tvärträens fyra ändar hängde kran-
sar. Allt var prytt med grönt och allehanda
blommor samt pappersremсор.

Då stången var rest, skulle
det hurras tre gånger och så kom ett halvt eller
ett helt stop brännvin fram, varefter man hurrade
på nytt. K

L I N B E R E D N I N G.

Där linet skulle sås
skulle jorden vara riktigt lucker och tjenlig. Linberedning.

Linet såddes Petronella -
dagen. Det första göromålet man hade med linet
var lukningen. På hösten, då den andra säden
var mogen, var ämen linet färdigt att skördas.
Man röskte upp det med rot, band det i kärvar
och satte sen upp dessa i travar. Sen togos

travarna in och knopparna repades av. Därefter breddes linet ut på en "svärstubb" till röddning eller röttning. "Rötta lin" kallades det i Harphult.

Då linet var torrt, så att halmen gick av, buntades det samman i stora klippor och kördes till "tåstuan" eller "tårrestuan" /brydestuan/.

I brydestuan torkades det inne i själva tårnan /torkan/. Den av stenar uppmurade ugnen kallades "galten". När linet var riktigt torrt, skulle det brytas.

Vid brytningen stod en person, vanligen en gammal vand gumma, inne i själva bastuan och räckte ut "tagen" till de utanför i skjulet varande, som skulle bryta

linet. Vid brytningen lade man taget över "brödan", två plankor på kant och sammansatta till en bänk, och krossade det med en annan bräda.

Då de flesta bönderna i byn hade lin, brukade man bryta efter varandra medan bastuan var varm.

Varje kväll samlades byns ungdom och roade sig vid brydestuan. Den bonde, som bröt, hade i regel anskaffat rikligt med brännvin. En och annan i byn var särskilt bakant för att vara "reselverad" /duktig att bjuda/ och den kvällen han bröt försummade ingen att komma till brydestuan. På det sättet hade man Brydes gille varje kväll, vadan linbrytningen alltid emotsågs med glädje av ungdomen.

Efter brytningen fick linet

ligga till ut på vintern, då det skulle skättas.

Vid skättningen fick man tre olika sorter:

Skävorna /det sämsta/, skättefallet och blånor-
na /det allra finaste/.

På vintern, då intet ute-
arbete fanns för pigorna, skulle dessa ~~hemma~~
~~stätt~~ eller hemmadöttrarna, där sådana funnos,
spinna lin. Då kunde på de större ställen en fyra
till fem spinnrockar vara i gång samtidigt hela
dagen och till långt ut på kvällarna. Då sjöngs
visor och berättades sagor till spinnrockarnas
surr och tiden var visst inte lång.

2562

~~371~~

21

S. Kåne
Frakta till
Svevskans för.
1909

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Cypri. Bonde Vikberg

M: a

Per. Per. Persson

S Å D D E N.

havre sås.

Då jorden språdde sig, skulle

Sådden.

blomnade, och då eklöven voro stora som musaören,
skulle korn sås.

Då törnet eller tjörned

Beda - dagen.

Bruna böror skulle sås

linet sås.

Petronella - dagen skulle

J. P.

MEDEL MOT BLODHALNING.

Ett vanligt medel där i Blodhalning.
trakten mot blodhalning hos kreatur var att
ge dem kärnmjölk.

KLOKA.

I Karestad fanns en klok
gubbe, som ~~hetta~~ kallades Spännaren.

En gång kom han till ett Kloka.
ställe, där de hade en sugga sjuk. Han sade då,
att den suggan hade samma sjuga, som den soen
hade, som döe i hint aored. Då kom ja får saint,
men dinne ska nåck blai ve liv. Suggan blev
också bra, utan att de kunde märka, att han gjorde
något särskilt vid henne.

2562 374

P. 24
P. b

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

S K Y D D M O T O N T.

På våren, då kreaturen
släpptes ut första gången, skulle de alltid
gå över stål. Man lade en kniv eller yxa
på tröskelen.

Skydd mot ont..

På samma sätt, då en ko
hade kalvat, skulle hon gå över stål innan
hon fick komma utom kostallet.

HUMLEODLING.

Humle odlas ännu där i trakten.

Humlet är moget i september. Revorna, på vilka humleknopparna sitta, plockas av och sen repas Humleodling. knopparna av. Vid brygden lades humle på, så att drickat fick den rätta smaken.

Åldermannen valdes i vanliga fall för tre år i sänder. Någon gång valdes han för livstiden.

Till åldermansskapet hörde byahornet samt en låda, där alla handlingar skulle förvaras.

Vid varje åldermansbyte, då åldermannen skulle redovisa influtna medel, hade byamännen ett riktigt ordentligt gille. Mat och brännvin vankades rikligt och byamännen blevo ofta så pass "i gasen" att de

Åldermansgillet.

Horn och låda.

Gillet.

knappt kunde själva gå hem.

I Harphults by har inte funnits
ålderman på ganska länge, så sagesmannen kunde
inte berätta något särskilt om vad till ålder-
mansskapet hörde.